

UZASADNIENIE

do Zarządzenia Nr 8.2022
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu
z dnia 4 lipca 2022 r.
w sprawie zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Śnieżnik Kłodzki”

W myśl art. 22 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916)* dla rezerwatu przyrody, do czasu sporządzenia planu ochrony, sprawujący nadzór sporządza projekt zadań ochronnych, który opisuje istniejące zagrożenia oraz wskazuje sposoby ich eliminacji lub ograniczania.

Zgodnie z *Zarządzeniem Nr 10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 7 maja 2012 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Śnieżnik Kłodzki” (Dz. Urz. Woj. Dol. z dnia 8 maja 2012 r. poz. 1694)* celem ochrony tego obszaru jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych najwyższego wzniesienia polskiej części Sudetów Wschodnich z roślinnością zielną reprezentującą element górski i karpacki w Sudetach.

Rezerwat przyrody „Śnieżnik Kłodzki” nie posiada planu ochrony, ani zadań ochronnych – *Zarządzenie Nr 30.2017 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 3 lipca 2017 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Śnieżnik Kłodzki” (zmienione Zarządzeniem Nr 6.2021 z dnia 23 marca 2021 r.)*, wygasło w dniu 3 lipca 2022 r.

Istniały jednakże przesłanki, aby wznowić zadania ochronne dla przedmiotowego rezerwatu przyrody w części dotyczącej kanalizacji ruchu turystycznego – remontu szlaku turystycznego „zielonego” (wyznaczonego *Zarządzeniem Nr 7.2021 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 23 marca 2022 r. w sprawie wyznaczenia szlaku turystycznego „zielonego” w rezerwacie przyrody „Śnieżnik Kłodzki”*).

W 2020 r. (z inicjatywy Burmistrza Stronia Śląskiego) w rezerwacie przyrody „Śnieżnik Kłodzki” rozpoczęto dużą inwestycję – tj. odbudowę wieży widokowej na szczycie Śnieżnika, a w 2021 r. planowane rozpoczęto remont szlaku turystycznego „zielonego” od schroniska na Hali pod Śnieżnikiem do budowanej wieży na Śnieżniku. Z uwagi na fakt, iż przedmiotowe inwestycje nie zostały ukończone zaistniała konieczność kontynuacji zadań ochronnych w zakresie możliwości ich dalszego przeprowadzenia w rezerwacie.

Przy opracowaniu zadań ochronnych uwzględniono dane wynikające z następujących dokumentów:

- 1) pism w sprawie remontu ww. szlaku kierowanych do tut. Dyrekcji przez Nadleśnictwo Międzylesie, zarządcę części terenu rezerwatu przyrody „Śnieżnik Kłodzki” – znak: Z.7212.6.2020.ZGO z dnia 20 sierpnia 2020 r. oraz znak: ZG.715.4.1.2021.DK z dnia 8 lutego 2021 r.;
- 2) opracowania technicznego dla inwestycji polegającej na remoncie ww. szlaku, sporządzonej przez mgr inż. Łukasza Dobosza (Firma „Drog-inst” z Wrocławia), przekazanego tut. Dyrekcji przez Inwestora, Burmistrza Stronia Śląskiego – pismem znak: GKP.7013.6.2020.LS z dnia 21 października 2020 r.;
- 3) inwentaryzacji przyrodniczej pn. „*Inwentaryzacja przyrodnicza na potrzeby remontu szlaku turystycznego z Hali pod Śnieżnikiem na szczyt Śnieżnika Kłodzkiego*” sporządzonej przez mgr Michała Smoczyka (Rzepin, 17 lipca 2020 r.), który będzie prowadził nadzór przyrodniczy nad przedmiotową inwestycją.

Uznano, iż działania związane z remontem „zielonego” szlaku turystycznego wpłyną korzystnie na zachowanie celu ochrony przyrody przedmiotowego rezerwatu przyrody, bowiem powyższe ograniczy nielegalne poruszanie się ludzi poza szlakiem (m.in. zlikwidowane zostaną skróty i dzikie ścieżki), a w ślad za tym nie będzie dochodziło do niszczenia/wydeptywania cennej roślinności.

Istotnym faktem jest, iż w sąsiedztwie przedmiotowej inwestycji znajduje się wiele siedlisk przyrodniczych, tj.: 4060 wysokogórskie borówczyska bażynowe *Empetro-Vaccinietum* i 6150 wysokogórskie murawy acidofilne *Juncion trifidi* (zlokalizowane w bezleśnej części kopuły szczytowej Śnieżnika), 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe *Nardion* – płaty bogate florystycznie (siedlisko priorytetowe w szczególnie cennym podtypie subalpejskich muraw bliźniczkowych, ze stanowiskami dzwonka brodatego *Campanula barbata* i fiołka żółtego sudeckiego *Viola lutea* subsp. *Sudetica*), 6520 górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie *Polygono-Trisetion* oraz ziołorośla górskie *Adenostylion alliariae* i ziołorośla nadrzeczne *Convolvuletalia sepium* – zlokalizowane na Hali pod Śnieżnikiem; 9410 górskie bory świerkowe *Piceion abietis* (zwarty i rozległy płat zlokalizowany wzdłuż szlaku między Halą pod Śnieżnikiem i Jaskółczymi Skałami). Powyższe siedliska przyrodnicze stanowią przedmioty ochrony obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016, w granicach którego zlokalizowany jest rezerwat przyrody „Śnieżnik Kłodzki”.

W zarządzeniu, w części związanej z remontem szlaku, wskazano następujące szczegółowe zalecenia:

- a) celem zmniejszenia ingerencji w ww. siedliska przyrodnicze nakazano, aby prace prowadzić w linii modernizowanego szlaku (na większości odcinków pokrywa się on z obecną trasą przebiegającą przez rezerwat), a przy tym szerokość

remontowanej nawierzchni winna być dostosowana do terenu i wynosić 3 m wyłącznie w najszerszych miejscach;

- b) podczas trwania inwestycji należy chronić drzewa przed uszkodzeniami mechanicznymi – poprzez zastosowanie odpowiednich zabezpieczeń pni i korzeni (np. drewnianych osłon) – jak również odgrodzić od terenu prac i zabezpieczyć (np. taśmami) stanowiska najcenniejszych roślin i plechy porostów chronionych;
- c) w zależności od uwarunkowań terenowych remontowany szlak winien mieć przekrój wykopowy lub nasypowy oraz składać się z warstwy kamienia naturalnego klinowanego i podbudowy z kamienia naturalnego/lamanego, a przy tym na wybranych jego odcinkach dopuszcza się zastosowanie drewnianych podestów lub kładek z prześwitem między belkami – powyższe rozwiązania techniczne zapewnią naturalne wkomponowanie szlaku w otoczenie, zabezpieczą odsłonięte korzenie drzew przed uszkodzeniami mechanicznymi, jak również umożliwią drobnym zwierzętom (np. płazom i gadom) i bezkręgowcom (np. chrząszczom z rodzaju biegaczowate *Carabidae*) swobodną migrację przez szlak;
- d) w kwestii rodzaju surowca do modernizacji szlaku zalecono, aby:
- był to głównie materiał kamienny pochodzący z ruin wieży na szczycie Śnieżnika lub wykopów pod przygotowanie podłoża – dzięki jego wtórnemu wykorzystaniu ograniczony zostanie ruch pojazdów w rezerwacie oraz degradacja podłoża na skutek rozjeżdżania i tworzenia kolein, a przy tym na kopule Śnieżnika zostanie uprzątnięty teren po zburzonej wieży widokowej;
 - nie pobierać materiału kamiennego z innych miejsc w rezerwacie, co ma na celu ochronę podłoża i siedlisk przyrodniczych przed niszczeniem na skutek tworzenia wykopów;
 - nie wykorzystywać do remontu nawierzchni szlaku materiałów zasadowych (np. skał wapiennych, cementu i zaprawy betonowej) oraz asfaltu, co ma na celu niedopuszczenie do zmiany odczynu podłoża (powyższe wpłynęłoby negatywnie na acidofilną biotę porostów i kwasolubną roślinność tworzącą ww. siedliska przyrodnicze);
- e) nakaz wykorzystania do prac budowlanych wyłącznie niewielkiego sprzętu, jak również pozostałe obostrzenia dotyczące składowania i transportu odpadów lub innych materiałów, mają na celu ochronę składników biotycznych rezerwatu (roślin, siedlisk przyrodniczych) i abiotycznych (podłoża) przed niszczeniem;
- f) w trakcie prowadzenia prac należy wykluczyć lub ograniczyć do niezbędnego minimum stosowanie sztucznego oświetlenia, aby nie zakłócać cyklu dobowego zwierząt (prace należy prowadzić od świtu do zmierzchu);

- g) z uwagi na fakt, iż remont szlaku będzie prowadzony w trudnych warunkach górskich, założono, że na etapie realizacji inwestycji może okazać się konieczna wycinka pojedynczych drzew; dopuszczono więc – wyłącznie wobec braku rozwiązań alternatywnych – wycinkę drzew kolidujących z inwestycją, jednakże po dokonaniu ustaleń w formie pisemnej z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Nadleśnictwem Międzylesie [ponadto nałożono warunki kompensujące, tj. pozostawienie w lesie martwego drewna – proces długoletniej mineralizacji stworzy dogodne warunki do zasiedlenia go przez mikroflorę i faunę, podnosząc w ten sposób różnorodność biologiczną rezerwatu – i zamontowanie budek lęgowych dla ptaków (typu A) w liczbie równej liczbie wyciętych drzew];
- h) celem realizacji inwestycji bez szkody dla środowiska przyrodniczego rezerwatu nałożono obowiązek prowadzenia prac pod nadzorem przyrodniczym i przedkładania tuż. Dyrekcji częściowych sprawozdań.

Ponadto uznano, iż dodatkową formą kanalizacji ruchu turystycznego w rezerwacie będzie: utworzenie punktu widokowego nad Jaskółczymi Skałami, zastosowanie wzdłuż szlaku wygradzeń w formie drewnianych barier, wyłożenie poboczy na wybranych jego odcinkach przeszkodami (np. gałęziami, pniami drzew, krzyżakami z drewnianych bali) oraz montaż tablic edukacyjnych informujących o zakazie schodzenia ze szlaku. Powyższe rozwiązania ograniczą dostępność terenu przylegającego bezpośrednio do „zielonego” szlaku turystycznego i będą naprowadzały ludzi na szlak (uniemożliwiając jednocześnie jego obejście) lub do ww. punktu widokowego. Dzięki powyższym zabiegom nie będzie dochodziło do wydeptywania roślinności tworzącej cenne siedliska przyrodnicze.

Celem zachowania estetyki przedmiotowego rezerwatu nakazano, aby do utworzenia punktu widokowego, budowy barier i przeszkód zastosować głównie kamień i drewno, jak również dążyć do takiego zagospodarowania punktu widokowego, aby jego charakter pozostał naturalny.

Ponadto, aby zapobiec degradacji nawierzchni „zielonego” szlaku turystycznego i elementów infrastruktury przez czynniki atmosferyczne (takie jak ekspozycja na słońce, wiatr, śnieg, mróz, ulewne deszcze) i antropogeniczne (np. akty wandalizmu), w obrębie szlaku umożliwiono zamontowanie stalowych lub drewnianych wodospustów – po uprzednim ustaleniu z tuż. organem, w formie pisemnej, ich liczby i lokalizacji. Jednocześnie dopuszczono możliwość zastosowania także innych skutecznych metod odprowadzenia wody opadowej ze szlaku (np. w sytuacji, gdyby zamontowanie wodospustów nie spełniło swojego zadania).

Odprowadzenie wody opadowej ze szlaku ograniczy wymywanie jego nawierzchni przez intensywny w warunkach górskich spływ powierzchniowy oraz pozwoli na dopływ wód do otaczających go terenów leśnych.

Umożliwiono również – po dokonaniu ustaleń w formie pisemnej z tut. organem – prowadzenie w obrębie szlaku wszelkich niezbędnych napraw i remontów (kładek, barier, podestów, grodzień itp.) oraz uzupełnianie ubytków nawierzchni, uzupełnianie brakujących elementów infrastruktury i wymianę zniszczonych elementów, jak również bieżącą naprawę wodospustów, ich udrażnianie, a w przyszłości również wymianę. Uznano bowiem, iż szlak musi być odpowiednio utrzymywany, aby spełniał swoją funkcję, tj. kanalizował ruch turystyczny.

Należy zauważyć, że w odniesieniu do przedmiotowej inwestycji zidentyfikowano potencjalne zagrożenie dla lokalnej flory, siedlisk przyrodniczych oraz innych składników biotycznych i abiotycznych rezerwatu, spowodowane możliwością jej nieprawidłowego przeprowadzenia. Dlatego też jako sposób eliminacji ww. zagrożenia wskazano konieczność stosowania się Wykonawcy – przez cały okres realizacji inwestycji – do wytycznych nadzoru przyrodniczego, jak również do informowania Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Nadleśnictw Międzylesie i Łądek Zdrój o wszelkich planowanych zmianach odbiegających od dotychczasowych ustaleń. Powyższe wynika z konieczności sprawowania przez tut. organ nadzoru nad rezerwatem (po stronie tut. organu będzie leżało m.in. rozstrzygnięcie, czy dane rozwiązania będą korzystne dla rezerwatu, bądź czy będą stanowiły zagrożenie dla środowiska), jak również odpowiedniego zarządzania terenem przez Nadleśnictwa.

Wprawdzie w przedłożonej dokumentacji projektowej dotyczącej remontu szlaku wskazano szczegółowy zakres prac jednakże – z uwagi na fakt, że inwestycja będzie realizowana w trudnych warunkach górskich – uznano za zasadne, aby w uzasadnionym przypadku dopuścić ich prowadzenie w zakresie wykraczającym poza zakres ujęty w zarządzeniu, po dokonaniu ustaleń w formie pisemnej z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Powyższy zapis znacznie skróci proces wyrażenia przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu ewentualnej zgody na dodatkowe działania (nie będzie bowiem konieczna zmiana zarządzenia, a jedynie akceptacja RDOŚ), dzięki czemu inwestycja będzie mogła przebiegać sprawnie, bez przestojów i zakończy się w możliwie krótkim czasie. Jest to o tyle istotne, że modernizacja ww. szlaku jest jednym z największych przedsięwzięć realizowanych w ostatnim czasie na omawianym terenie.

Celem sprawowania właściwego nadzoru nad rezerwatem przyrody, na każdym etapie realizacji przedmiotowych zadań ochronnych, nałożono obowiązek przedkładania sprawozdań.

Pismem znak: ZG.7212.10.2021.ZGO z dnia 8 marca 2021 r. Nadleśnictwo Łądek Zdrój zwróciło się do tut. Dyrekcji z wnioskiem o umożliwienie czynnej ochrony przyrody w rezerwacie w zakresie prowadzenia pielęgnacji młodego pokolenia drzewostanu poprzez jego doświetlenie w wydzieleniu nr 295-a Leśnictwa Kamienica oraz przeprowadzenia cięć

o charakterze pielęgnacyjno-sanitarnym w wydzieleniach o numerach 290-f i 291-a Leśnictwa Kamienica. Z uwagi na fakt, iż ww. działania będą kontynuacją prowadzonych wcześniej prac na terenie rezerwatu, w celu zatrzymania zanikania charakterystycznego mozaikowego układu przestrzennego lasu naturalnego oraz zmniejszania się różnorodności biologicznej rezerwatu, RDOŚ we Wrocławiu przychylił się do wniosku Nadleśnictwa Łądek Zdrój.

Mając na względzie cenną roślinność runa leśnego, wskazano aby ww. prace były prowadzone z dbałością o nieuszkodzenie stanowisk widłaków (np. widłaka wrońca *Huperzia selago*), które są bardzo wrażliwe na uszkodzenia mechaniczne - również te związane z prowadzeniem prac leśnych (ochrona widłaków jest szczególnie istotna z uwagi na fakt, iż charakteryzują się one bardzo długim cyklem rozwojowym, mogącym trwać nawet 20 lat). W powyższym celu należy rozpoznać w terenie stanowiska ww. roślin chronionych, co uchroni je przed zniszczeniem.

Ponadto w zadaniach ochronnych ujęto zalecenie stałego rozpoznania gradacji kambiofagów oraz kierunków jej postępowania na terenie rezerwatu, a także monitorowanie ww. zagrożeń. Obserwacja drzewostanu umożliwi efektywne planowanie i podejmowanie działań związanych z interwencyjnym usuwaniem zasiedlonych drzew - na podstawie jej wyników dopuszcza się wycinkę świerków w zakresie większym niż ujęty w ww. zadaniach ochronnych, jednakże wyłącznie w uzasadnionym przypadku, po ustaleniu lokalizacji i zakresu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Dokumentacja źródłowa znajduje się w aktach sprawy.

Z-ca Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
Regionalny Konserwator Przyrody

Katarzyna Łapińska

*/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/*